

رازفا مرن رد وجتسج شور هقف عماج

هک دمآ (دروم ۱۱۷۱۳) ۱۲۰۰۰ کی دزن، «(*)هراتس ات هس اب زکتر» اب هقف عماج رد مدرک ییوجتسج کی کی. تسه لاللدتسا یلیخ زاب، دشابن طبترم یلیخ مییوگب مه ار شثلث ود ای شفصن الاح کی مه دعب و «ز» کی مه دعب دینزب (*)هراتس کی دعب «کتر» دعب، دینزب (*)هراتس، تاملک نیب رگا. دروآیم اج کی ناتیارب ار همه، تازکترم، زکترم، زاکترا، زاکترا عومجم. (*)هراتس **الصا** ای ات ود، یکی. دروآیم شدوخ نآ ار دشاب یفرح ره، رخآ ای لّوا ای شنیب ای، دینزب هراتس کی نی زا هراتس. نیعمان یلو، دشاب فرحّامتح دیاب، دیراذگب (?) لاؤس تمالع ود ای کی رگا. **دشابن** دوب دروم ۳۵ لئاسم لال عماج رد. دوب دروم 70 دودح هیقف لال عجهب ردّالثم [1]. تسا بوخ یلیخ ثیح

ه ب لاللدتسا یخیرات ریس زاکترا

هدمان تاللدتسا رد. تسین اه نی و تازکترم و زاکترا ه ب لاللدتسا، میدق یهقف یاهباتک رد دوشیم عورش اهباتکرد زاکترا ه ب لاللدتسا دعب ه ب یاهلحرم کی زا. تسا

عراش ه ب هک دیوشیم عجم رطاخ دیناوتیم، تسه مه نی هک دندیدیم یهقف لاللدتسا یاضف رد شنایشن و دیسیونب ذغاک یور دیناوتب امش هک تسین [2] تخس؛ تسا مرن یلو دیهدب تبسن، ثحب یاضف رد اهتدم زا دعب. اذک مالسلال هیلع مامالا لاق، نالف نع نالف ینثّدح دییوگب و دیهدب، دلج ۱۴ نی رد مدیدیم ار کسمتسم نآلا نم هک هدش هدرتسگ ردق نآ دعب اذل. دندید ار نیاناک دودح زاب، دیراذگب رانک مه ار شیات ۲۰۰ الاح. دوب هدش حرطم شثحب و زاکترا هلئسم دروم ۳۴۴ دودح ار دراوم یسک رگا هک هدش حرطم یبوخ یلیخ یاهتروص ه ب زاکترا ثحب نی هک تسه دروم ۱۰۰. تسیچ دوصقم هک دوشیم نشور یلیخ دنیبب.

لّوا [3] دینک رکف تسه هک یدراوم رد ناتدوخ مه و، دینک وجتسج مه و دیتفیب رکف رد مه امش دندوب رهواج بحاص رصاعمّارهظ. تسا هیقف نیوانعل، تسا هدرک حرطم ار زاکترا نی هک یباتک. تسا هعرشتم زاکترا [5] قراهطلال قلاصا هلدان زا یکی دنیامرف یم. [4]

نورشابی نولازی ال مهناف، مهعماجأ سانلا قریس: عساتال
کلذ سیل و، اهنع نوطاتحی ال و عساجنلا و قراهطلال یف تاوکشملا

هعرشتم،سان زا ناشدوصقم ،تسا هیعرش تساجن و تراهط نوچ هک تسا مولعم-سانل دنوگیم ،تسا رهاط دننادیمن اچک ره ات هک تسین روط نیا .دننکیم ار ناشیگدنز دنراد ،هعرشتم-تسا هک قراهطلا قلاصا یارب هک ار یاهلدا دنهدیم رارق تراهط رب ار لصا دوشیم مولعم سپ .دنتسیاب طفل اب هک دوب یباتک لّوا نیا .تسا هعرشتم زاکترا، دنتفگ شاهلدا زا یکی ،دندرکیم رکذ [8].دندوب هدرک نایب زاکترا

سپ.تسا هدهاشم لباق ،هتفرشیپ یوجتسج؛وجتسج شخب رد لاوس تمالع و هراتس رتکاراک [1] هب وریشلف دیلک ندرشف اب هاگ نا.دیوزب ار وجتسج دیلک ،هراتس تمالع اب ظافلا ندرک دراو زا ار هجیتن، (دیلک نیلوا؛یبیکرت یوجتسج طخ هب لاقتنا دیلک) تاملک لودج پچ تمس رد الاب درک دیهاوخ هدهاشم

مولع سکعرب هک دوشیم قالطا **شناد** زا ییاهه نیمز هب ،(Soft science) مرن شناد ای مرن مولع [2] اهشیامزآ و براجت رد ناسکی رارکت لباق ،ندش نایب ،قیقد یتروص هب ،**ندشیضایر** هب ،**تخس** (Hard science) تخس شناد ای تخس مولع،لباقم رد.دندهیمن نت ،ندوب (objective) یقافآ و ینیعی ای ،ندوب یاهشخب و **یسانشنیمز** ،**یمیش** ،**کیزیف** هلمج زا ،**یعیبط مولع** زا صاخ ییاهه نیمز هب ،(science) لباقریغ،ندوب مرن زا دوصقم اچ نیا رد(ایدپ یکی و تیاس).دوشیم قالطا ،**یسانش تسیر** زا یددعتم .تسا ندوب هئارا

رد هملک نیا هک تفگ روط نیا ناوت یم،اهقف تاملک رد «زکر» یهدام لامعتسا.یسررب ماقم رد[3] رد تبات روم و هیلقع تالقتسم ،هیلقع تایهیدب یانعم رد،دشیوغل عضو هب تیانع اب، ادتبا :تسا هدش یم هدفاتسا ءالقع ناهاذا

نأ و ،دحاو نم رثكأ نینثالال أنب ملعلالک ،لوقعال یف ازوگرم هنوكل قرورض ءیشلا ملعی نأ (اهلوا) ءلاح یف دحاو ناکم یف نانوکي ال نیمسجلال نا و ،ءدحاو ءلاح یف نیناکم یف نوکي ال دحاولا مسجلال داصتقالا).لوقعال یف زوگرم وه امم کلذ ریغ و ،ایف نم وأ اتبات نوکي نأ نم ولخی ال ءیشلا و ،ءدحاو هنأل ،حیبق قاطي ال ام فیلکت نا انلق اما و(9 ص: ؛(یسوطلالخیشلل) داشرللا قیرط یلإ یداهل لاقثلال ماسجلال لمح زجاعال و ودعلال دعقمال و فحاصمال طقن یمءال فیلکت حببق لقعال یف زوگرم ملعلال نأ :هیلل ءدایزلال و (61 ص: ،نامه) کلذ یلعل ءالقعال عامتجال یوررض کلذ حببق ملعلال و اهلقن و ،لقاع لک لقع ءزیغ یف زوگرم -امولعم ناک اذا فیفکف انونظم ناک ول و -ررضال نم زرحتلل بوجوب لک؎ نف (63 ص: ؛قحلل ءفرعم یلإ قبسلل ءراشإ) ،لقعلال لامک اهب یتلل ءیرورضلال مولعلال نم وهف ذاقنإ و ،فاصلالال و ،ءعیءولال؎ در نسح و ،راضلال بذللل حببق و ،عفانلال قدصلال نسلحب مکحی لقعال ربابک دقف ،کلذ یف ربابک نم و ، ءئاف ریغب ناوېحلل ءاذی و یّءعتللا و ملطلال حببق و ،یقرغال ءلاسرللا).ءالقعال لوقع یف ءزوگرم ماکحلأل هذو نکت مل ،نیّیلقع انوکي مل ول و ،هلقع یضتقم زوگرم اذو و ،یناثلال مذن و لّوالل حدمن و ، ءاسأل نم و انیلل نسلحأل نم نیب قّرفنأل (54 ص: ؛ءیدعسلل یلإ ءعجارملل ءّحص (67 ص:،نامه)اضیأ مئاهلل و ،لب ،نېنأجلال و لافطألل یتح سانللا لوقع یف لک یف ءالقعال هیلل قفّتا؎ امم مهءئانصل؎ صتخا ام یف مهّفن یف نیعرباللا تاعانصلال بابرا؎ عضاوم نع اهطفح و اهتئایص و مهتاعونصل محیحصت یف نوعس ی ءعنصلل لک لهأ؎ نف نامز و رصع

طقسي الئل، مهتعنصب مهتفرعم رادقم و مهتقاط و مٔدك بسحب للخلل يراجم نوؤسي و داسفلا
ضعب يف املاظ اقساف ناك نإ و مهرمأ يف ةفرعملا و فوقولا ةلقب اورهتشي ال و مهندن مٔلحم
يف ةلاسرا). ةفلتخمل عئابطل و سوفنلا يف زكترم بّرحم تاداعلا يف سوسحم رمأ اذه و لاعفألا
(32-33 ص:؛ (يراوزبسلا ققحملل) ءانغلا ميريحت

رب تسا قباس هيئالقع تازاكترا يانعم رد هدام نيا لامعتسا هقباس ناوت يم رگيد ترابع هب
هباشم دراوم و هدام نيا زا هدافتسا يناهپهبدیحو نامز رد صوصخ هب و همادا رد اما. هعرشتم تازاكترا
يتأيس امك تفرگ قنور هعرشتم زاکترا يانعم رد

خيشلل نب يلع خيشلل ذيملت نم يغارملل ينيسحلل يلعل نب حاتفلل دبعل ديسلل نيوانعلا [4]
نم اناونع نيغست و ثالث يلعل لمتشم 1246 -ناضمر 18- يف هنم غرف. ءاطغلا فشاك رفعج
مهلللا]: هلوأ 1297 ىرخأ و 1274 يف ةرمف، ارركم عبط. عورفلل اهيلعل عرفتي يتلا لوصألا نيوانع
يسوم خيشلل مدقألا هذاتسأ و روكذملل هذاتسأ ثحب ريرقت نم قيقحتلالاب نوحشم [... دمحا يني
ىلإ ةعيرذلا]. 258 ص -ناجيابرذأ نادنمشناد يف همجرت 1250 يف يفوت فشاكلا رفعج نب
ءانبأ يلعل أرق يغارملل ينيسحلل حاتفلل دبعل ريملل ديسلا (350 ص؛ 15 ج؛ ةعيشلل فيناصت
رفعج خيشلل نبال يلعل خيشلل هخيش ثحب ريرقت و نيوانعلا هل. يفجنلل هيقفلل رفعج خيشلل
لوصألا يف يسوم خيشلل هيخأ ثحب و هثحب ريرقت هل و عئارشلل ىلعل اقليعت يفجنلل يحنجلل
نم [هقفلل] هيقفلل بكت ضعب ىلعل يسوم خيشلل ثحب تاريرقت هل و 1241 ةنس هنم غرف
(31 ص؛ 8 ج؛ ةعيشلل نايغأ). 1243 ةنس اهضعب خيرات احرش و ةعمللل ىلعل و عئارشلل

انه و... (481 ص، 1 ج؛ ةهقفلل نيوانعلا) ةراهطلل ةلاصأ نايب يف نورشعلل ناونعلا [5]
تسلل اهروصب ةيمكحلل اهتاهبش يف: لوألا: ثاحبأ هي و ةيثبخلل تاهبشلل يف: امهده: ناماقم
(485-484 ص، نامه(رومأ اهروصب اهيف ةراهطلل ةلاصأب يضيقي يذلا و

ةيموملعمل«م»هخسن ىف [6]

491 ص، نامه [7]

زاوجلل مزال و، نايفانتي نيمكحلل نأ اومعز و: ديامرف يم ضررق موزل ىفن رد نينچ مه ناشيا [8]
امم ضرقلل موزلب لوقلا ناب ريبخ تنأ و، ضرقلل يف كلك سئل هنأ عم، هنيعب ضوعلا عوجر
لقعي فيك ءاش يتم هؤادأ ضرتملل و هتبلاطم ضرتملل يذلا ضرقلل نإف، سفنلا هنم زئمشت
(45 ص، 2 ج، ةهقفلل نيوانعلا). ارهاظ ازوكر ةعرشتملا ناهذا يف زوكرم وه امم اذه و؟ امزال ادقع هنوك